

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Wilderkasteel en omgeving in Sint-Pieters-Leeuw

Monument en cultuurhistorisch landschap

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Wilderkasteel en omgeving, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteellaan zonder nummer – monument en cultuurhistorisch landschap (opheffing)

Onderwerp

Benaming: Wilderkasteel en omgeving

Adres of ligging: Wilderkasteellaan zonder nummer

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier (Gehele opheffing)

Dossiernummer: 4.001/23077/107.1

Bescherming

Beschermd als: monument en cultuurhistorisch landschap

Beschermingsbesluit: koninklijk besluit van 26 maart 1974

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/besluiten/699>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1592> en <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1837>

Samenvatting

De bescherming als monument van het Wilderkasteel en als cultuurhistorisch landschap van haar omgeving, Wilderkasteellaan zonder nummer in Sint-Pieters-Leeuw wordt opgeheven. Het kasteel bevond zich op het ogenblik van bescherming in een slechte bouwfysische toestand. Op een niet nader bepaald tijdstip tussen 1979 en 1983 stortte het centrale torenvolume in, waarna de kasteelruïne verder aftakelde. Zowel het kasteel als de waardevolle bomen in de beschermde omgeving zijn inmiddels verdwenen. De erfgoedwaarden van het monument en zijn omgeving zijn onherstelbaar aangetast of verloren gegaan.

Datum

Datum: 21/02/2023

INHOUDSTAFEL

1.	Aanleiding tot opmaak van het dossier	4
2.	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.	Ruimtelijke context.....	4
2.2.	Historiek van het beschermde goed	4
2.3.	Historiek van het beschermings- en beheerdossier	5
2.3.1.	Bescherming als monument en cultuurhistorisch landschap (1964-1974) ...	5
2.3.2.	Realisatie van de verkaveling (1969-1975).....	6
2.3.3.	Restauratievoorstel Wilderkasteel (1975-1979).....	6
2.3.4.	Consolidatievoorstel Wilderkasteel: ruïne (1981-1983)	7
2.3.5.	Stopzetting consolidatievoorstel Wilderkasteel (1986).....	8
2.3.6.	Voorstel aanleg omgeving ruïne Wilderkasteel (1995-1996)	9
2.3.7.	Algehele aftakeling en verlies van kasteelruïne en bomen	9
2.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	9
2.5.	Juridische toestand.....	10
2.5.1.	Adres en kadaster	10
2.5.2.	Onroerend erfgoed	10
2.5.3.	Omgeving	10
3.	Evaluerend gedeelte	10
3.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	10
3.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	11
3.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	11
4.	Bronnen	11
4.1.	Archieven	11
4.2.	Digitale bronnen.....	11
4.3.	Kaarten.....	12
4.4.	Orthofoto's	12
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	13
5.1.	Omgevingsplan	13
5.2.	Fotobijlage	13
5.3.	Documentatie	13

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van het Wilderkasteel en omgeving, Wilderkasteellaan zonder nummer in Sint-Pieters-Leeuw. De opheffing van de bescherming kadert in de herziening van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van het Wilderkasteel en haar omgeving werd onderzocht in het project 'Aangetaste en verdwenen beschermingen' (2020-2021)¹. Hierin zijn beschermingen onderzocht van bouwkundig, houtig en landschappelijk erfgoed met een onduidelijke fysieke toestand. Het onderzoek had een drieledige bedoeling:

- Nagaan wat de huidige fysieke toestand van het beschermde erfgoedobject is en in hoeverre het nog beantwoordt aan de toestand waarin het werd beschermd
- Achterhalen welke de oorzaken zijn van eventuele veranderingen
- Een beslissing nemen over de bescherming van het erfgoedobject

Op basis van dit onderzoek zijn 44 volledige en 1 gedeeltelijke opheffing van beschermingen toegevoegd aan de beschermingskalender 2022, evenals 3 wijzigingen van beschermingen van verplaatst erfgoed.

Deze opheffingen en wijzigingen worden gefaseerd uitgevoerd. Het derde en laatste pakket dat hier wordt voorgelegd bevat beschermd bouwkundig en landschappelijk erfgoed waarvan de bewaringstoestand problematisch was op het ogenblik van bescherming.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

Het inmiddels volledig verdwenen Wilderkasteel met beboomde omgeving was gelegen op de hoek van de Wilderkasteellaan met de Pater Damiaanlaan. Vandaag resteert een open grasveld in een bebouwde omgeving met vrijstaande woningen.

2.2. Historiek van het beschermd goed

Het Wilderkasteel was in oorsprong een waterburcht die opklom tot 1216². Sinds 1546 was het gekend als 't Hof te Wilre. In de 17de en 18de eeuw was het kasteel eigendom van de priorij Klein Bijgaarden, die hun convent in een nabijgelegen kasteel hadden, en werd het gebruikt als woning voor de rentmeester en proosten. Het kasteel zoals men het kende tot het einde van de 20ste eeuw, was het resultaat van een bouwcampagne tussen 1614-1637. Een natuurstenen datumsteen vermeldde het jaartal 1637. Op de kabinetskaart van de Ferraris (1770-1778) wordt het kasteel aangeduid op een vierkant perceel omringd door een brede ringgracht met ingangsbouwwerk. Op het perceel zijn verschillende moestuinen aanwezig. In de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) wordt nagenoeg dezelfde toestand weergegeven. De ringgracht werd later gedempt. In 1868 kwam het kasteel in bezit van de familie Wittouck.

¹ Voor meer informatie over dit onderzoeksproject verwijzen we naar het online onderzoeksrapport: AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2021: *Beschermd, beschadigd, verdwenen. Onderzoek en evaluatie van ernstig aangetast en verdwenen beschermd erfgoed* [online], <https://oar.onroenderfgoed.be/item/6378> (geraadpleegd op 20 januari 2023).

² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Wilderkasteel* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40627> (geraadpleegd op 20 januari 2023); AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Wilderkasteellaan* [online], <https://id.erfgoed.net/themas/12842> (geraadpleegd op 23 januari 2023).

Bij de inventarisatie van het bouwkundig erfgoed in de gemeente Sint-Pieters-Leeuw in 1974 werd de bouwvallige toestand van het kasteel reeds opgemerkt en als volgt omschreven³: "Heden blijft slechts de mistroostige ruïne over van het woonhuis uit de 17de-eerste kwart van de 18de eeuw, gelegen te midden van een recente verkaveling."

Het Wilderkasteel was een gebouw opgetrokken op een rechthoekige plattegrond van één bij vijf traveeën en twee bouwlagen onder zadeldak met centraal vierkant torenvolume onder klokvormig torendak. De lijstgevels waren opgetrokken in traditioneel bak- en zandsteenstijl en voorzien van speklagen, hoekstenen, steigergaten en kloosterkozijnen.

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

2.3.1. Bescherming als monument en cultuurhistorisch landschap (1964-1974)

Het Wilderkasteel en haar omgeving werd in 1971 voorgedragen voor bescherming op initiatief van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML)⁴. Op 5 oktober 1971 stelde de KCML aan de bevoegde minister voor om het Wilderkasteel als zeldzaam en authentiek voorbeeld van een 16de-eeuws landhuis met toren in de provincie Brabant te beschermen tegen ongunstige ruimtelijke ontwikkelingen ingevolge een goedgekeurde verkaveling.

Een bijzonder plan van aanleg (BPA) van 1964 in de gemeente Sint-Pieters-Leeuw voorzag de integratie van het Wilderkasteel in een zone voor open bebouwing. Op 21 maart 1969 werd een verkavelingsvergunning voor het Wilderkasteel uitgereikt, waarop de projectontwikkelaar meteen met de verkoop van de kavels startte. Ondanks het sloopverbod in de vergunning van 1969 zag men de nakende bebouwing en verkaveling als een mogelijke dreiging gezien de vergunning weinig bufferzone rond het kasteel vrijliet. Bovendien hoogde de ontwikkelaar meteen het grondniveau op van de kavels die aansloten op het kasteel. De afdruk van de walgracht in het reliëf en het kasteleiland verdwenen onder een dikke aangevoerde grondlaag. Volgens de commissie teisterden vandalisme, ongeoorloofde afbraakwerken en kappingen het gebouw en het waardevolle bomenbestand. Om het waardevolle geheel van totaal verval te behoeden achtte de commissie het nodig zowel het Wilderkasteel als de directe omgeving met de omliggende bomen te beschermen.

Op 14 september 1973 werd het beschermingsvoorstel voor de bescherming van het Wilderkasteel en haar omgeving als cultuurhistorisch landschap betekend. Het Bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening van het Ministerie van Openbare Werken gaf op 12 oktober 1973 een gunstig advies op het rangschikkingsvoorstel⁵. De integratie van het Wilderkasteel in de open bebouwing werd mogelijk geacht op voorwaarde dat de toegestane bouwhoogtes in het BPA deze van het kasteel niet mochten overschrijden. Op 7 november 1973 gaf ook de Provincie Brabant een gunstig advies⁶.

Het Wilderkasteel en haar omgeving werd bij koninklijk besluit van 26 maart 1974 beschermd als monument en als cultuurhistorisch landschap. Als afbakening voor de

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Inventarisatie bouwkundig erfgoed Sint-Pieters-Leeuw* [online], <https://id.erfgoed.net/gebeurtenissen/784> (geraadpleegd 20 januari 2023).

⁴ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Beschermingsdossier Wilderkasteel OB000775, Wilderkasteellaan, brief Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen 5 oktober 1975.

⁵ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Beschermingsdossier Wilderkasteel OB000775, Wilderkasteellaan, brief Bestuur van de Stedebouw en de Ruimtelijke Ordening 12 oktober 1973.

⁶ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Beschermingsdossier Wilderkasteel OB000775, Wilderkasteellaan, brief Provincie Brabant 7 november 1973.

bescherming werd het ingesloten perceel met het overgebleven volume van het kasteel genomen. Het perceel was kleiner dan de oorspronkelijke site met walgracht, waardoor de beschermingsperimeter al niet meer alle resten van de kasteelsite omvatte. Op dat ogenblik waren die al helemaal aan het oog onttrokken door de ophoging van het maaiveld door de projectontwikkelaar (1971).

2.3.2. Realisatie van de verkaveling (1969-1975)

In een zestal jaar realiseerde de projectontwikkelaar de volledige verkaveling. Eerst werden de loten verkocht. In 1971 werd het maaiveld verhoogd met aangevoerde aarde. Daarna volgde de inrichting van de straten en werd de infrastructuur en bebouwing gerealiseerd. Op archiefphoto's van 1975 (bijlage 5-2) zijn duidelijk huizen in aanbouw te zien. Het eerste volledige kaartbeeld van de verkaveling verscheen op de topografische kaart van 1979. De voorheen open omgeving van het Wilderkasteel werd bebouwd. Enkel het kasteel en enkele omliggende bomen bleven gevrijwaard.

2.3.3. Restauratievoorstel Wilderkasteel (1975-1979)

De gemeente Sint-Pieters-Leeuw werd op 6 februari 1975 eigenaar van het Wilderkasteel met het oog op de restauratie en herbestemming van het beschermd goed⁷. De gemeente verwierf het kasteel na schenking door de verkavelingsmaatschappij met de verplichting het goed te restaureren. In 1974 had de gemeente een ontwerpbureau aangesteld om de restauratiewerken aan het kasteel voor te bereiden⁸. Gezien de toestand van het gebouw achtte het ontwerpbureau een gedeeltelijke afbraak en heropbouw met recuperatiemateriaal noodzakelijk. Voor de socio-culturele herbestemming als ontmoetingsplek en instuif voor de bewoners van de nieuwe residentiële wijk werkte het bureau drie voorstellen uit. Het programma voorzag eveneens in een woonfunctie voor de uitbater of zaalverantwoordelijke.

Op 16 oktober 1975 keurde de gemeente Sint-Pieters-Leeuw het eerste restauratievoorstel goed en legde deze voor aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen⁹.

De toenmalige Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg formuleerde een aantal bedenkingen bij het restauratie- en herbestedingsvoorstel en stuurde aan op verder overleg tussen de gemeente, de ontwerpers en de KCML¹⁰. De rijksdienst uitte haar bekommernissen over de relatie van het monument met haar omgeving en vroeg zich af of het voorgestelde programma voldoende rekening hield met de noden van de nieuwe wijk. Ook plaatste de rijksdienst kritische kanttekeningen bij het archeologische restauratievoorstel gezien de bouwfysische toestand van het monument. In navolging van de restauratiefilosofie van het Charter van Venetië (1964) stuurde de rijksdienst aan op behoud en instandhouding van het monument met aanvullingen en herstellingen in eigentijdse materialen en uitvoering.

Op 29 januari 1976 spraken ontwerpers en de gemeente Sint-Pieters-Leeuw het restauratievoorstel door met de Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg. De rijksdienst aanvaardde het principe van een afzonderlijk nieuwbouwwolume voor de

⁷ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, uittreksel verslag gemeenteraadszitting Sint-Pieters-Leeuw 16 oktober 1975.

⁸ *Ibid.*

⁹ *Ibid.*

¹⁰ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, nota fundamentele bespreking restauratie Wilderkasteel 17 december 1975 (DE MAEGD C. 1975).

wooneenheid ter vrijwaring van het kasteel. Op de vergadering werd de kritische toestand en verdere aftakeling van de bouwvallige toren aangekaart.

De ontwerpers legden het aangepast ontwerpvoorstel op 24 augustus 1976 opnieuw voor aan de rijksdienst. Zowel de KCML als de rijksdienst adviseerden het voorstel ongunstig. De ontwerpers werd gevraagd hedendaagse aanvullingen afleesbaar te houden door deze een eigentijdse uitvoering te geven en juiste opmetingsplannen toe te voegen. De rijksdienst adviseerde om enkel de bewaarde elementen en bouwsporen te behouden en bij verlies door verbouwing, instorting of steenroof te zoeken naar eigentijdse oplossingen. De ontwerpers werd verzocht het dossier na aanpassing opnieuw te willen voorleggen.

In 1977 en 1978 formuleerde de Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg bijkomende bemerkingen over materiaalkeuze en uitvoering vensteropeningen, schouwen en schrijnwerk. Een aangepast ontwerpvoorstel volgde.

Op 29 mei 1979 werd het restauratievoorstel uiteindelijk goedgekeurd¹¹. Door de zeer slechte toestand van het kasteel werd de gemeente Sint-Pieters-Leeuw gevraagd zo spoedig mogelijk de werken aan te vatten en daarbij ook de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen voor het behoud van een bruine beuk, wilg en twee essen in de nabijheid van het kasteel. In december 1979 gaf de gemeente Sint-Pieters-Leeuw de opdracht de werken te starten.

2.3.4. Consolidatievoorstel Wilderkasteel: ruïne (1981-1983)

Door het lange aanslepen van het restauratiedossier en de moeilijke opstart van de werf, was de bouwfysische toestand van het Wilderkasteel er begin jaren 1980 er zo op achteruitgegaan dat de slaagkansen van het initiële restauratievoorstel verder slonken. Het aannemersbedrijf dat initieel was aangesteld voor de uitvoering van de restauratiewerken ging in 1980 failliet¹². De gemeente Sint-Pieters-Leeuw verbrak hierop haar overeenkomst. In de gemeenteraadszitting van 7 mei 1981 werden de werken daarom opnieuw gegund. Een nieuw aannemersbedrijf kreeg op 24 september 1981 de opdracht de werken aan te vangen.

Ongedateerde archieffoto's in het beheersarchief doen vermoeden dat het Wilderkasteel tussen de aanvang van de restauratiewerken in 1979 en 1982 volledig verviel tot ruïne¹³. Mogelijk waren onoordeelkundige werken of de algehele instabiliteit van de constructie de aanleiding voor het instorten van de toren. Enkel het opgaand metselwerk van noord-, zuid- en oostgevel bleef deels overeind. Zowel de toren als de volledige dakverdieping lagen in puin tussen de stellingen. Naar aanleiding van deze calamiteit stelde zich de vraag tot volledig afbraak en heropbouw van het beschermde goed.

Geconfronteerd met de algeheel ruïneuze toestand van het kasteel stuurde de gemeente Sint-Pieters-Leeuw aan op de stopzetting van het restauratiedossier. In het najaar van 1981 verzocht de aannemer de gemeente om de uitvoeringstermijn te schorsen omdat er geen beslissing volgde over het al of niet geheel afbreken van de bestaande constructie. De gemeente Sint-Pieters-Leeuw besliste op 26 november 1981 de restauratiewerken te schorsen en het vraagstuk over de gehele afbraak van de bestaande constructie voor te leggen aan de Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg.

Uit het verslag van het ontwerp bureau van 4 augustus 1982 bleek dat voor de restauratie van het kasteel een aanzienlijke meeruitgave in rekening gebracht moest worden voor de

¹¹ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, brief Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg 29 mei 1979.

¹² Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, besluit Vlaamse Staatssecretaris Cultuur, Toerisme en Huisvesting 22 september 1981.

¹³ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, ongedateerde archieffoto's kasteelruïne Wilderkasteel [ca. 1981-1983?].

reconstructie van een omvangrijk deel. In overleg van 26 maart 1983 met de Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg werd geoordeeld dat de restanten van het Wilderkasteel nog voldoende erfgoedwaarde hadden voor de aanhouding van de bescherming door de instandhouding als ruïne¹⁴:

"Het Wilderkasteel kan, hoewel het proces van teloorgang voltooid is, nog steeds een betekenis als monument vervullen, door de ruïne te vrijwaren. De geconsolideerde ruïne, op te vatten als muren die het tracé van het gebouw weergeven, kan de geschiedenis, de typologie en het algemeen beeld van het Wilderkasteel in herinnering houden. De ruïne kan, door ze op te vatten als een ontmoetings- en/of speelruimte in open lucht, een functie vervullen in de ondertussen ontstane woonwijk. Op deze wijze wordt tenminste de 'historische plek' bewaard en heeft ze betekenis voor de gemeenschap. Ook dit is monumentenzorg."

De rijksdienst achtte een opheffing van het beschermingsbesluit niet aan de orde en verzocht de gemeente om een voorstel voor consolidatie van het monument als ruïne op te laten maken.

Hetzelfde ontwerpbureau werd aangesteld om het consolidatievoorstel voor de instandhouding van het Wilderkasteel als ruïne op te maken. De gemeenteraad besliste op 23 juni 1983 om de schorsing van de uitvoeringstermijn van de restauratiewerken op te heffen zodat de aannemer de nodige voorzorgsmaatregelen kon nemen voor de veiligheid van de werf. Het ontwerpbureau vroeg de stelling te mogen wegnemen om een duidelijk beeld te kunnen krijgen van het resterend stabiel metselwerk in het kader van het ontwerp tot consolidatie van de ruïne en het puin te ruimen. Ook werd toestemming gevraagd om de gevaarlijk hellende delen van het wankel metselwerk te mogen verwijderen om verder instortingsgevaar uit te sluiten.

Op 18 juli 1983 keurde de Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg het consolidatievoorstel af¹⁵. De voorstellen bleken onvoldoende onderzocht wat betreft het rioleringspeil, het te behouden niveau en de verstevigingen. De rijksdienst adviseerde de gemeente de bestaande toestand van mei 1983 maximaal te bestendigen door het aanbrengen van verstevigingen zoals steunberen en ankers in een duidelijk afleesbaar materiaal en het grondniveau te handhaven.

De gemeenteraad keurde op 24 mei 1984 een aangepast ontwerp tot consolidatie en aanleg van de ruïne goed¹⁶.

2.3.5. Stopzetting consolidatievoorstel Wilderkasteel (1986)

In mei 1986 werd het ontwerp dossier opnieuw voorgelegd aan het Bestuur voor Monumenten en Landschappen. Gezien de toestand van de resten van het beschermde monument achtte het bestuur de aanzienlijk toegenomen consolidatiekost niet langer te verantwoorden. Het bestuur stelde de gemeente Sint-Pieters-Leeuw hier in het najaar van 1986 van in kennis en stelde voor de bescherming als monument en als cultuurhistorisch landschap van het Wilderkasteel op te heffen¹⁷.

¹⁴ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, inspectieverslag Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg 26 maart 1983.

¹⁵ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, brief Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg 18 juli 1983.

¹⁶ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, uittreksel verslag gemeenteraadszitting Sint-Pieters-Leeuw 24 mei 1984.

¹⁷ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, brief Rijksdienst Monumenten- en Landschapszorg (ongedateerd).

Het voorstel voor de consolidatie van de restanten van het Wilderkasteel werd in het najaar van 1986 stopgezet. Aan het voornemen van het Bestuur voor Monumenten- en Landschapszorg om de bescherming als monument op te heffen werd geen gevolg gegeven.

2.3.6. Voorstel aanleg omgeving ruïne Wilderkasteel (1995-1996)

In 1995 volgde een nieuwe poging om de omgevingsaanleg van de kasteelruïne te verbeteren. Op 6 juni vroeg het gemeentebestuur van Sint-Pieters-Leeuw preadvies aan de Afdeling Monumenten en Landschappen over de inrichting van de omgeving van de ruïne van het Wilderkasteel¹⁸.

De Afdeling Monumenten en Landschappen ging hiervoor ter plaatse en stelde op het terrein de alarmerende toestand van de kasteelruïne vast. Volgens de afdeling kon de extreem snelle aftakeling van de ruïne en het weinige resterende puin enkel verklaard worden door een systematisch afvoeren van de stenen. De afdeling besloot dat de bescherming gefaald heeft¹⁹.

Bij een eventuele herinrichting van de omgeving adviseerde de afdeling een sobere parkaanleg rond de schaarse resten van het kasteel, echter zonder reconstructies. Een ontwerpvoorstel van 1996 werd afgekeurd omdat deze geen rekening hield met de kasteelruïne.

2.3.7. Algehele aftakeling en verlies van kasteelruïne en bomen

Na 1996 werden geen pogingen meer ondernomen om de kasteelruïne en het waardevol bomenbestand van het Wilderkasteel te vrijwaren. Wellicht takelden de overblijvende resten van het kasteel verder versneld af. Op de orthofoto's van 2007 vallen geen constructies of opgaand metselwerk meer te bespeuren, wat op een volgende reeks orthofoto's van 2009 duidelijk bevestigd wordt. Tussen augustus 2009 en maart 2011 werden alle bomen ten noorden van de voormalige kasteelruïne gekapt. Tussen juli 2013 en mei 2014 werd ook de bruine beuk aan de zuidkant van het terrein gerooid. Op amper drie decennia was de volledige kasteelsite ten onder gegaan.

2.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 1 maart 2023. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

De materiële restanten van het Wilderkasteel en de omgeving met opgaande bomen zijn volledig verdwenen. Heden blijft enkel een onbebouwd perceel grasland over met één es aan noordoostelijke zijde ter hoogte van de Wilderkasteellaan.

¹⁸ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, brief gemeente Sint-Pieters-Leeuw 6 juni 1995.

¹⁹ Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel, brief Afdeling Monumenten en Landschappen 6 juni 1995

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

Het Wilderkasteel bevond zich ter hoogte van de Wilderkasteellaan op de hoek met de Pater Damiaanlaan op het perceel kadastraal gekend als: Sint-Pieters-Leeuw, 2de afdeling, sectie E, perceelnummer 222B.

In het beschermingsbesluit van 26 maart 1974 wordt dit kadastraal omschreven als: Sint-Pieters-Leeuw, 2de afdeling, sectie E, perceelnummers 222A en 223E.

2.5.2. Onroerend erfgoed

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier is het onroerend erfgoed aangeduid dat in de buurt ligt van het onroerend goed waarvan de bescherming wordt opgeheven.

In de onmiddellijke omgeving van het monument en het cultuurhistorisch landschap van het Wilderkasteel en omgeving bevindt zich geen beschermd of vastgesteld onroerend erfgoed.

In het noorden aan de overzijde van de Zuunbeek bevindt zich het industrieel complex van de jeneverstokerij Wittouck en de Priorij van Klein-Bijgaarden. Beide sites zijn vastgesteld bouwkundig erfgoed:

- *Industrieel complex*, Klein-Bijgaardenstraat 25-27, is vastgesteld bouwkundig erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/117612> (vastgesteld bij ministerieel besluit van 22 september 2021).
- *Priorij van Klein-Bijgaarden*, Klein-Bijgaardenstraat 27A, is vastgesteld bouwkundig erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/114622> (vastgesteld bij ministerieel besluit van 22 september 2021).

2.5.3. Omgeving

Het perceel kadastraal gekend als Sint-Pieters-Leeuw, 2de afdeling, sectie E, perceelnummer 222B, bevindt zich in zone voor open bebouwing en zone voor voortuinstroken volgens het [BPA nr. 2 'Langveld'](#) (26 maart 2008, Belgisch Staatsblad 11 april 2008), dat het gewestplan Halle-Vilvoorde-Asse (KB 7 maart 1977) wijzigt.

Het perceel maakt deel uit van het Vlaams Stedelijk Gebied rond Brussel (VSGB).

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

Het Wilderkasteel en omgeving, Wilderkasteellaan zonder nummer in Sint-Pieters-Leeuw werd bij koninklijk besluit van 26 maart 1974 beschermd als monument en als cultuurhistorisch landschap.

Het Wilderkasteel bevond zich op het ogenblik van bescherming in 1974 reeds in een slechte bouwfysische toestand. Door de goedgekeurde verkavelingsvergunning van 1969 werd de omgeving bebouwd en werden de gronden van de kavels rondom het kasteel opgehoogd en genivelleerd. Slechts een beperkte oppervlakte rond het kasteel en een aantal opgaande bomen werden gevrijwaard. Het kasteel zelf viel intussen ten prooi aan vandalisme en illegale sloop.

Ondanks het restauratievoorstel van de gemeente Sint-Pieters-Leeuw van 1977 strandden initiatieven om het kasteel te herstellen en een socio-culturele bestemming te geven. Op

een niet nader te bepalen tijdstip tussen 1979 en 1982 viel het centrale torenvolume in, waarbij enkel het opgaand metselwerk van noord-, oost- en zuidgevel deels overeind bleef. Pogingen van de gemeente en de Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg om de materiële restanten van het Wilderkasteel te consolideren en als kasteelruïne te vrijwaren, bleken vruchteloos.

Op heden bleven bovengronds geen materiële restanten van het Wilderkasteel bewaard. Tussen 2009 en 2014 werden alle bomen ten noorden van de voormalige kasteelruïne gerooid. Van het bomenbestand rond het kasteel resteert enkel één opgaande boom aan de noordoostelijke zijde van het perceel. De erfgoedkenmerken en -elementen van het 16de-eeuws waterkasteel en haar omgeving die aanleiding gaven tot bescherming zijn volledig verloren gegaan.

De bescherming als monument van het Wilderkasteel en bescherming als cultuurhistorisch landschap van haar omgeving wordt opgeheven omdat de erfgoedwaarden van het beschermde goed en haar omgeving onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

De erfgoedwaarden van het Wilderkasteel en haar omgeving zijn volledig verloren gegaan. Er zijn bijgevolg geen bijkomende maatregelen vereist voor de registratie van de erfgoedwaarden of het behoud van erfgoedelementen in een onroerenderfgoeddepot.

In het archief Onroerend Erfgoed bevinden zich opmetingsplannen die de toestand tussen 1976 en 1983 registreren.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument en cultuurhistorisch landschap van het Wilderkasteel en haar omgeving in Sint-Pieters-Leeuw wordt volledig opgeheven. Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

4. BRONNEN

4.1. Archieven

Archief Onroerend Erfgoed

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Beschermingsdossier Wilderkasteel OB000775.

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Lopend archief, Sint-Pieters-Leeuw, Wilderkasteel.

4.2. Digitale bronnen

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Wilderkasteel* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/40627> (geraadpleegd op 20 januari 2023);

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Wilderkasteellaan* [online], <https://id.erfgoed.net/themas/12842> (geraadpleegd op 29 april 2016).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Inventarisatie bouwkundig erfgoed Sint-Pieters-Leeuw* [online], <https://id.erfgoed.net/gebeurtenissen/784> (geraadpleegd 20 januari 2023).

S.N. 1969-1970: *Le Soir*, 18 juli 1969 p. 17, 25 juli 1969 p.16, 1 augustus 1969 p.15, 6 augustus 1969 p. 17, 21 augustus 1969 p. 17, 5 september 1969 p. 18, 16 september

Opheffingsdossier: Wilderkasteel en omgeving, monument en cultuurhistorisch landschap

1969 p. 18, 2 oktober 1969 p. 20, 19 februari 1970 p.17, 2 december 1970 p. 20, 16 december 1970 p. 21, 26 maart 1970 p. 23.

4.3. Kaarten

Ferrariskaart 1771-1778: Carte de cabinet des Pays-Bas autrichiens levée à l'initiative du comte de Ferraris, 1771-1778, schaal 1:11.520, originelen in de Koninklijke Bibliotheek, Kaarten en plans, Ms. IV 5.627.

Atlas van de Buurtwegen 1843-1845: Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000), originelen in de resp. provincies of gemeenten.

Vandermaelen 1846-1854: Carte topographique de la Belgique à l'échelle de 1 à 20.000 en 250 feuilles, dressée sous la direction de Ph. Vander Maelen, fondateur de l'Etablissement géographique de Bruxelles, schaal 1:20.000, originelen in de Koninklijke Bibliotheek van België, Kaarten en Plans, VDM II B.

Nationaal Geografisch Instituut: Chronologische mozaïek van de kaart van België voor het jaar 1939, [Cartesius](http://www.cartesius.be) [online], http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?url=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/seamless_carto_default_3857_800/MapServer&lang=nl, kaartblad 31-6 (1937).

Nationaal Geografisch Instituut: Chronologische mozaïek van de kaart van België voor het jaar 1969, [Cartesius](http://www.cartesius.be) [online], http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?url=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/seamless_carto_default_3857_1100/MapServer&lang=nl, kaartblad 31-6 (1958).

Nationaal Geografisch Instituut: Chronologische mozaïek van de kaart van België voor het jaar 1981, [Cartesius](http://www.cartesius.be) [online], http://www.cartesius.be/arcgis/home/webmap/viewer.html?url=http://www.ngi.be/tiles/arcgis/rest/services/seamless_carto_default_3857_1220/MapServer&lang=nl, kaartblad 31-6 (1979).

4.4. Orthofoto's

Nationaal Geografisch Instituut, Orthofotomozaïek 1947-1954, schaal 1:20.000, [Cartesius](http://www.cartesius.be) [online], <http://www.cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7BA249B9C5-9CDE-49D8-9B30-656428958779%7D>, kaartblad 31-6 (1950).

Nationaal Geografisch Instituut, Orthofotomozaïek 1969-1979, schaal 1:20.000, [Cartesius](http://www.cartesius.be) [online], <http://www.cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7B3ABC F93F-BD21-48B8-81F0-B2B696EEF280%7D>, kaartblad 31-6 (1969).

Nationaal Geografisch Instituut, Orthofotomozaïek van België 1995, schaal 1:20000, [Cartesius](http://www.cartesius.be) [online], <http://www.cartesius.be/geoportal/catalog/search/resource/details.page?uuid=%7B76B8 E180-A71B-4347-835E-4B4BF49BF629%7D>, kaartblad 31-6 (1995).

Informatie Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, 2000-2003: maart 2002, GIS-datalaag <https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/ded85fcf-bf6e-497c-8a89-4896762e04ad>.

Informatie Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, 2005-2007: april 2007, GIS-datalaag
<https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/dbf9ede8-97ce-4dd9-93e6-8a5baeba1fa7>.

Informatie Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, 2008-2011: maart 2011, GIS-datalaag
<https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/68e01569-5d34-42c5-9212-350b45283fa2>.

Informatie Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, Vlaanderen, GIS-datalagen
<https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/505e64fa-9f3d-13d3-2cfe-76ff-9bf6-5f13-75693604>.

Informatie Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschalig, zomeropnamen, 2009, 2012, 2015, 2018, 2021, GIS-datalagen
<https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/56b524b0-fce0-706a-a60d-0250-22bc-8421-92960339>.

Informatie Vlaanderen, Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, maart 2022, Vlaanderen, GIS-datalaag
<https://metadata.vlaanderen.be/metadatacenter/srv/dut/catalog.search#/metadata/f5304d6d-0dd4-43fd-a726-427af31e8d61>.

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotobijlage bij het inhoudelijk dossier bevat archieffoto's van het Wilderkasteel en omgeving, Wilderkasteellaan zonder nummer Sint-Pieters-Leeuw, met weergave van de toestand tussen 1956 en 1995.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend planmateriaal dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.